

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น
เพ็ญนรินทร์ ดวงมาลา ธีรพงศ์ ใจชื่อ

บทคัดย่อ

โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเป็นโรคติดต่อสำคัญในสุกรที่ส่งผลให้มีอัตราการป่วยและตายสูงและสร้างความเสียหายให้กับการผลิตสุกรในประเทศเพื่อนบ้านซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการผลิตสุกรในประเทศไทย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 ราย โดยใช้แบบสอบถามในช่วงเดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน 2563 ผลการศึกษาความรู้เกี่ยวกับโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร พบว่ามีความรู้อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 60.00 ส่วนผลการศึกษาทักษะเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร และพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร พบว่าอยู่ในระดับในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 72.75 และ 86.75 นอกจากนี้เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร พบว่าผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และ ทักษะ ความรู้และพฤติกรรม และ ทักษะและพฤติกรรม พบว่าความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ($r=0.055$) และ ทักษะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ($r=0.032$) ซึ่งพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หากมีความรู้ดีจะมีทักษะและพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรที่ดี ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรมีพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรให้ได้ผลดีนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ที่ดีในการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร

คำสำคัญ: ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม การป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

เลขทะเบียนวิชาการ : 64(2) - 0116(4) - 165

¹ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น

*ผู้รับผิดชอบบทความ email: phennarin.d@gmail.com

•

Knowledge Attitude and Practices on the Prevention and Control of African swine fever among the Farmer in KhonKaen Province

Phennarin Doungmala Theerapong Jaisue

Abstract

African swine fever is an important infectious disease in pigs that resulted in a high morbidity and mortality and caused damage to pig production in neighboring countries, which can affect pig production in Thailand. This study aims to survey on Knowledge Attitude and Practices on the Prevention and Control of African swine fever in 400 Farmer in KhonKaen Province. The questionnaire was used to collect data between August and November 2020. The survey discovered that most farmers had poor knowledge levels (60.00%), whereas attitudes and practices for African swine fever prevention and control were moderate 72.75.00% and 86.75%. In addition, the correlation among knowledge, attitude and practice was studied. The statistically significant association between knowledge and practices for African swine fever prevention and control at ($r=0.055$) and association between attitude and practices for African swine fever prevention and control at ($r=0.032$) ($P<0.05$). Knowledge is associated with practices for African swine fever prevention and control, and attitudes are associated with practices for African swine fever prevention and control at a relatively low level. Thus, if the farmers have good knowledge, the farmers will also illustrate good attitude and practice in prevention and control of African swine fever. Therefore, improving farmers' knowledge is one of an important key for prevention and control of African swine fever.

Keywords: Knowledge, Attitude, Practices Prevention and Control, Farmer KhonKaen Province

Research Paper No: 64(2) - 0116(4) - 165

¹ KhonKaen Provincial Livestock Office

*Corresponding author email: phennarin.d@gmail.com

บทนำ

โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร หรือ African swine fever (ASF) เป็นโรคติดเชื้อรุนแรงในสัตว์ตระกูลสุกรทุกชนิด และเกิดการระบาดของโรคได้ในสุกรทุกเพศทุกวัย ซึ่งโรคนี้นี้ไม่ติดต่อมาสุนัข ไม่ก่อโรคหรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพในคน สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัส Icosahedral ชนิด enveloped DNA, genus Asfivirus, family Asfarviridae (CIDRAP, 2009) เชื้อนี้มีความทนทานต่อสิ่งแวดล้อมสูง การติดต่อของโรคส่วนใหญ่เกิดจากการสัมผัสสิ่งคัดหลั่งของสุกรป่วย การหายใจเอาเชื้อไวรัสชนิดนี้เข้าไป การกินอาหารที่มีเชื้อปนเปื้อนหรืออาหารที่เป็นผลิตภัณฑ์จากสุกรที่ไม่ผ่านการปรุงสุก การโดนเห็บที่มีเชื้อกัด เสื้อผ้าหรืออุปกรณ์ที่ปนเปื้อนเชื้อสามารถแพร่กระจายโรคได้ รวมทั้งอาจเกิดการระบาดจากการเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ ปัจจุบันโรคนี้อย่างไม่สามารถป้องกันได้ด้วยวัคซีนแม้ว่าโรคนี้นี้จะไม่ติดคน แต่การระบาดของโรคส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก หากเกิดการระบาดของโรคนี้นี้ขึ้นในประเทศแล้วยากต่อการกำจัดโรคได้หมด เนื่องจากสุกรที่รอดชีวิตและหายป่วยแล้วยังอยู่ในตัวสัตว์ ทำให้สัตว์ตัวนั้นกลายเป็นพาหะของโรคได้ตลอดชีวิต สถานการณ์การระบาดของโรคพบมีรายงานเมื่อเดือนสิงหาคม 2561 ในสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการระบาดและแพร่กระจายของโรคเป็นวงกว้างและ นอกจากนี้ในประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวก็มีรายงานพบการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ในเขตพื้นที่แขวงสาละวัน และเวียงจันทน์ โดยยังคงพบการระบาดของโรคอย่างต่อเนื่อง ส่วนสถานการณ์การระบาดของโรคในประเทศไทยนั้น ยังไม่เคยพบการระบาดของโรคนี้อย่างไรก็ตามโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรเป็นโรคระบาดสัตว์ตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 กรมปศุสัตว์จึงกำหนดแนวทางในการควบคุมป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวังโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร โดยมีแผนการปฏิบัติงาน กิจกรรมเฝ้าระวังโรค ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ตลอดจนกิจกรรมควบคุมโรค โดยการดำเนินงานตามมาตรการการเฝ้าระวัง ป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ในพื้นที่ที่มีการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรที่เลี้ยงสุกรให้มีเล้าหรือโรงเรือน ที่มีระบบความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อป้องกันโรคเข้าสู่เล้าหรือโรงเรือน ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสุกรขั้นพื้นฐาน ตามระบบการป้องกันและควบคุมโรคระบาดตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ อย่างเคร่งครัด และยกระดับฟาร์มให้เป็นฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรค และการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good Farming Management; GFM) พร้อมให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่เกษตรกรทั้งด้านการเลี้ยง การจัดการและการป้องกันโรค โดยเน้นย้ำมาตรการความปลอดภัยทางชีวภาพของสถานที่เลี้ยง ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนในพื้นที่รับรู้ เข้าใจ ตระหนักถึงโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร รวมถึงการแจ้งเตือนประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีชายแดน ติดประเทศเพื่อนบ้าน ห้ามนำสุกร หมูป่า ตลอดจนเนื้อหรือผลิตภัณฑ์จากสุกรหรือหมูป่า เข้ามาในราชอาณาจักร

จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกับจังหวัดชายแดนถึงสองจังหวัด คือ ทางทิศเหนือมีอาณาเขตติดกับจังหวัดเลยซึ่งมีอาณาเขตติดกับประเทศลาว และทางทิศใต้มีอาณาเขตติดกับจังหวัดบุรีรัมย์ซึ่งมีอาณาเขตติดกับประเทศกัมพูชา ซึ่งทั้งสองประเทศพบการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร จากข้อมูลสถิติสัตว์เมื่อเดือนมีนาคม 2563 จังหวัดขอนแก่นมีสุกรที่เลี้ยงในพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 212,149 ตัว (กรมปศุสัตว์, 2563) ซึ่งมากที่สุดในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 ถือเป็นแหล่งผลิตสุกรส่งออกรายใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และเป็นจุดพักสินค้าทั้งรับและส่งสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้าน จึงถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความเสี่ยงต่อการระบาดของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของ

เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันควบคุมโรค รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลในการพัฒนาแผนการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และความคิดเห็นของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการป้องกันควบคุมโรคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคคอตีบในสุกรของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และทัศนคติกับพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคคอตีบในสุกรของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา แบบตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Studies) เก็บข้อมูลจากผู้เลี้ยงสุกรจากสถานที่เลี้ยงสุกรหรือเกษตรกรรายย่อย ในช่วงเดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน 2563 โดยสถานที่เลี้ยงสุกรหรือเกษตรกรรายย่อย หมายถึง การเลี้ยงสุกรที่น้อยกว่า 50 ตัว (กรมปศุสัตว์, 2562) เป็นผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3,424 ราย (กรมปศุสัตว์, 2563) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	ขนาดของประชากร
	e	แทน	ค่าความคาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง
เมื่อ	N	=	3,424
	e	=	0.05

เมื่อแทนค่าตามสูตรได้ขนาดตัวอย่าง 358.15 และเพื่อการไม่ได้รับความร่วมมือร้อยละ 10 การศึกษาครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย และสุ่มเลือกด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในงานศึกษา เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยการทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีทั้งหมด 4 ส่วน ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน 2563 จัดการข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล (โปรแกรม R) ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ให้ข้อมูล ประสบการณ์การเลี้ยงสุกร รูปแบบการเลี้ยงสุกร ลักษณะและการจัดการฟาร์ม รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคคอตีบในสุกรนำข้อมูลหาค่าความถี่ และร้อยละ

2) ความรู้เกี่ยวกับโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรประกอบด้วย มีข้อคำถามจำนวน 27 ข้อ มีลักษณะให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่ ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ ถ้าตอบถูกได้ 1 คะแนน แต่ถ้าตอบผิดหรือไม่แน่ใจ ได้ 0 คะแนนนำข้อมูลมาหาค่าความถี่ ร้อยละ และค่าความเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเมื่อรวมคะแนนแล้วจะแบ่งระดับคะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ความรู้ระดับดี คือ มีคะแนน 19-27

ความรู้ระดับปานกลาง คือ มีคะแนน 10-18

ความรู้ต่ำ คือ มีคะแนน 0-9

3) ทักษะคิดเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ เป็นมาตรวัดแบบ Likert scale ซึ่งแบ่งระดับทักษะคิดออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถ้าปฏิบัติได้ถูกต้องจะได้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด คะแนนเต็ม 60 คะแนน เมื่อรวมคะแนนแล้วจะแบ่งระดับคะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ทักษะคิดอยู่ในระดับบวก คือ มีคะแนน 41-60

ทักษะคิดอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีคะแนน 21-40

ทักษะคิดอยู่ในระดับลบ คือ มีคะแนน 0-20

4) พฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร มีข้อคำถาม จำนวน 23 ข้อ ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 23 คะแนน เมื่อรวมคะแนนแล้วจะแบ่งระดับคะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

พฤติกรรมต่อการป้องกันโรคอยู่ในระดับต่ำ คือ มีคะแนน 0-7

พฤติกรรมต่อการป้องกันโรคอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีคะแนน 8-15

พฤติกรรมต่อการป้องกันโรคอยู่ในระดับสูง คือ มีคะแนน 16-23

5) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมต่อการป้องกันควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร โดยใช้วิธีการทางสถิติ Spearman correlation ในการหาความสัมพันธ์

ผลการศึกษาและวิจารณ์

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือร้อยละ 51.25 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 38.25 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น-ตอนปลายมากที่สุดซึ่งที่ค่าใกล้เคียงกัน ร้อยละ 23.5 และ 23.00 รองลงมาระดับอนุปริญญาหรือ ปวส. หรือ เทียบเท่า ร้อยละ 22.00 นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเจ้าของฟาร์ม ร้อยละ 86.00 และส่วนมากเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพรอง ร้อยละ 59.25 มีประสบการณ์เลี้ยงสุกร 6-10 ปี ร้อยละ 44.50 พบว่าเลี้ยงสุกรสายพันธุ์มากที่สุด ร้อยละ 58.25 โดยเลี้ยงเพื่อขุนเข้าโรงฆ่า ร้อยละ 49.25 มีประวัติการทำวัคซีน ร้อยละ 61.00 และพบว่าส่วนใหญ่ฉีดวัคซีนอหิวาต์สุกร ร้อยละ 43.25 ส่วนประวัติการอบรมหรือการศึกษาเกี่ยวกับโรคในสุกร ส่วนใหญ่เคยอบรมเกี่ยวกับโรคในสุกรร้อยละ 54.00 และไม่เคยอบรมร้อยละ 46.00 และพบว่ารู้จักโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ASF และรู้จักโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจากคนเลี้ยงสุกรด้วยกัน, พ่อค้าซื้อขายหมู,ร้านขายอาหาร ร้อยละ 73.50 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n=400)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	205	51.25
	หญิง	195	48.75
อายุ (ปี)	น้อยกว่า 20	2	0.5
	21-30	41	10.25
	31-40	153	38.25
	41-50	124	31
	51-60	75	18.75
	ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป	5	1.25
	ระดับการศึกษา	ไม่ได้เรียนหนังสือ	22
ประถมศึกษา		77	19.25
มัธยมศึกษาตอนต้น		94	23.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย		92	23
อนุปริญญาหรือ ปวส. หรือเทียบเท่า		88	22
ปริญญาตรีขึ้นไป	27	6.75	

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n=400) (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
ผู้ให้ข้อมูลทำหน้าที่	เจ้าของฟาร์ม	344	86
	คนงาน/อื่นๆ	56	14
การประกอบอาชีพ	อาชีพหลัก	163	40.75
	อาชีพรอง	237	59.25
ประสบการณ์การเลี้ยง	< 1 ปี	27	6.75
	1 – 5 ปี	136	34
	6 – 10 ปี	178	44.5
	> 10 ปี	59	14.75
พันธุ์สุกรที่เลี้ยง	สุกรพันธุ์	233	58.25
	สุกรพื้นเมือง	137	34.25
	หมูป่า	30	7.5
วัตถุประสงค์การเลี้ยงสุกร	ขายลูกสุกรไปเลี้ยงขุน	30	7.5
	ขายสุกรขุนเข้าโรงฆ่า	197	49.25
	ขายแม่พันธุ์	57	14.25
	ขายน้ำเชื้อหรือให้พ่อพันธุ์ไปผสม	76	19
	เลี้ยงไว้เพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน	34	8.5
	อื่นๆ	6	1.5
ลักษณะสถานที่การเลี้ยง	ใต้ถุนบ้าน/หลังบ้าน	117	29.25
	โรงเรือนเปิด	162	40.50
	โรงเรือนปิด	121	30.25
อาหารเลี้ยงสุกร	ผสมอาหารใช้เอง	198	49.5
	อาหารเม็ดสำเร็จรูป/หัวอาหารสำเร็จรูป	123	30.75
	เศษอาหาร	79	19.75
ประวัติการทำวัคซีน	ทำ	244	61
	ไม่ได้ทำ	156	39
ชนิดวัคซีน	อหิวาต์สุกร	173	43.25
	ปากเท้าเปื่อย	71	17.75
	ไม่ทราบชนิดวัคซีนที่ฉีด	156	39
การอบรม/ศึกษาเกี่ยวกับโรคสุกร	เคยอบรม/ศึกษา	216	54
	ไม่เคยอบรม/ศึกษา	184	46
ท่านรู้จักโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร/ASF/โรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร ที่ระบาดในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีน เวียดนาม กัมพูชา หรือไม่	รู้จัก	259	64.75
	ไม่รู้จัก	128	32
	ไม่แน่ใจ	13	3.25
รู้จักโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรจากช่องทางใดบ้าง	ข่าวสื่อประชาสัมพันธ์ (ทีวี, วิทู, หนังสือพิมพ์, อินเทอร์เน็ต)	29	7.25
	อาสาปศุสัตว์/เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์, ผู้นำชุมชน,	77	19.25
	คนเลี้ยงสุกรด้วยกัน, พ่อค้าซื้อขายหมู,ร้านขายอาหาร	294	73.50

2. ความรู้เกี่ยวกับโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร

ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้เกี่ยวกับโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร คือรู้ว่าเมื่อสุกรตาย ต้องกำจัดซากโดยขุดหลุมฝังดินลึกมากกว่าครึ่งเมตร และโรยปูนขาว และสุกรที่ป่วยเป็นโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรแล้วไม่สามารถหายใจได้ โดยตอถูกคิดเป็นร้อยละ 63.00 และ 58.00 ตามลำดับ ส่วนความรู้ที่เกษตรกรรู้น้อยที่สุดเป็นเรื่องเศษอาหารที่จะใช้เลี้ยงสุกรต้องต้มให้เดือด และคนให้ทั่วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 60 นาที และการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อสามารถทำลายเชื้อไวรัสโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรไม่ได้พื้นที่ที่มีการจุ่มหรือราด โดยต้องทิ้งไว้อย่างน้อย 30 นาที มีเพียงร้อยละ 20.00 และ 20.50 ตามลำดับ (รายละเอียดตามตารางที่ 2)

3.ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร

ผลการศึกษาเมื่อพิจารณาทัศนคติเป็นรายข้อพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร เป็นทัศนคติทางบวก จำนวน 4 ข้อ โดยประเด็นที่มีทัศนคติทางบวกมากที่สุด คือ ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าการพ่นยาฆ่าเชื้อโรคให้กับรถทุกคันที่เข้าออกฟาร์มจะสามารถป้องกันโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรได้ คิดเป็นร้อยละ 64.75 อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาทัศนคติทางลบ จำนวน 4 ข้อ ประเด็นที่มีทัศนคติทางลบที่สุดคือ ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าเศษอาหารที่ปรุงสุกปลอดภัยและสามารถนำมาเลี้ยงสุกรต่อได้โดยไม่จำเป็นต้องต้มให้เดือด และคนให้ทั่วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 60 นาที นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อคือเชื่อว่าถ้าพบฟาร์มสุกรข้างบ้านป่วยตายผิดปกติ อาจแจ้งหรือไม่แจ้งผู้ใหญ่บ้านให้ทราบก็ได้ และยังพบทัศนคติจำนวน 1 ที่มีระดับก้ำกึ่งระหว่างทัศนคติระดับปานกลางและทางลบ คือหากฟาร์มของท่านมีสุกรติดโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรจะเกิดความเสียหายมาก ซึ่งอาจเป็นผลจากผู้ให้ข้อมูลยังมีความรู้เกี่ยวกับโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรอยู่ในระดับต่ำประกอบกับประเทศไทยยังไม่เคยมีรายงานพบการระบาดของโรคด้วย (รายละเอียดตามตารางที่ 3)

4.พฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร

จากการสอบถามพฤติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร พบว่ามีการปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมเชิงบวก จำนวน 10 ข้อ โดยพฤติกรรมเชิงบวกมากที่สุดซึ่งผู้ให้ข้อมูลทุกคนปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 100 จำนวน 3 ข้อคือ (1)เมื่อเกิดโรคระบาดในฟาร์มจะแจ้งโรคกับผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ (2)สุกรป่วยตายจะฝังสุกรในบริเวณพื้นที่ฟาร์มเท่านั้น และ(3)จะไม่ขายสุกรที่เริ่มป่วย อย่างไรก็ตามพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร มีการปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมเชิงลบ จำนวน 13 ข้อ โดยที่การปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมเชิงลบมากที่สุด คือผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อนุญาตให้ยานพาหนะหรือบุคคลภายนอกเข้ามาในฟาร์มเพื่อขนส่งอาหารหรือขนสุกรภายในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 95.75 รองลงมาคือพฤติกรรมการนำเศษอาหารมาเลี้ยงสุกร โดยไม่ต้มให้เดือด และคนให้ทั่วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 60 นาที ก่อนนำมาเลี้ยงสุกร ตามที่แสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรค การป้องกันและควบคุมโรคคอตีบแอฟริกาในสุกร โดยจำแนกเป็นรายชื่อ (n= 400)

คำถาม	คำตอบ ที่ถูกต้อง	เกษตรกรที่ตอบถูก ราย (ร้อยละ)
1. โรคคอตีบแอฟริกาในสุกรเป็นโรคไวรัสที่ติดต่อกันจากสัตว์สู่คนที่อันตรายร้ายแรงถึงชีวิต	ผิด	126(31.50)
2. ปัจจุบันยังไม่มีวัคซีนในการป้องกันโรคคอตีบแอฟริกาในสุกร	ถูก	89(22.25)
3. สุกรที่ป่วยเป็นโรคคอตีบแอฟริกาในสุกรแล้วจะสามารถหายได้	ผิด	232(58.00)
4. เชื้อไวรัสคอตีบแอฟริกาในสุกรสามารถอยู่ในเนื้อดิบได้นานกว่า 1 เดือน	ถูก	172(43.00)
5. เชื้อไวรัสคอตีบแอฟริกาในสุกรสามารถอยู่ในແหมนหรือไส้กรอกที่ทำจากสุกรที่เป็นโรคนี้ได้	ถูก	118(29.50)
6. เชื้อไวรัสคอตีบแอฟริกาในสุกรไม่สามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมทั่วไป เช่น มูลสุกร คอกสุกรได้ไม่เกิน 2-3 วัน	ผิด	98(24.50)
7. สุกรสามารถติดโรคคอตีบแอฟริกาในสุกรจากการสัมผัสโดยตรงจากสุกรป่วย	ถูก	106(26.50)
8. สุกรสามารถติดโรคคอตีบแอฟริกาในสุกรจากการกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อไวรัสปนเปื้อนอยู่ได้	ถูก	184(46.00)
9. ถ้าคน ยานพาหนะหรือสิ่งของที่ปนเปื้อนเชื้อโรคคอตีบแอฟริกาในสุกรจะสามารถนำเชื้อโรคเข้าฟาร์มได้	ถูก	134(33.50)
10. สุกรที่ป่วยด้วยโรคคอตีบแอฟริกาในสุกร จะมีอาการไข้สูง นอนสุมกัน ร่วมกับท้องเสียเป็นเลือด มีจุดเลือดออกหรือรอยช้ำที่ใบหู ท้อง มีอาการไอ แห้งลูกหรือขาหลังไม่มีแรง หรือตาย	ถูก	150(37.50)
11. สุกรที่ป่วยเป็นโรคคอตีบแอฟริกาจะมีอาการคล้ายกับโรคคอตีบสุกร หรือโรคพิวอาร์เอสที่มีระบาดอยู่แล้วในประเทศไทย	ถูก	146(36.50)
12. น้ำยาฆ่าเชื้อสามารถทำลายเชื้อไวรัสโรคคอตีบแอฟริกาในสุกรได้ทันทีที่มีการจุ่มหรือราด	ผิด	82(20.50)
13. น้ำยาฆ่าเชื้อทุกชนิดสามารถทำลายเชื้อไวรัสโรคคอตีบแอฟริกาในสุกรได้	ผิด	99(24.75)
14. เศษอาหารที่จะใช้เลี้ยงสุกรต้องต้มให้เดือด และคนให้ทั่วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 15 นาทีก็เพียงพอแล้ว	ผิด	80(20.00)
15. สุกรที่นำเข้าเลี้ยงใหม่ ต้องมีคอกหรือสถานที่กักสุกรก่อนนำเข้าเลี้ยงใหม่อย่างน้อย 14 วัน	ถูก	132(33.00)
16. เจ้าของฟาร์มสุกรมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามระบบการป้องกันและควบคุมโรค โดยขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงสุกรที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอที่ฟาร์มตั้งอยู่	ถูก	142(35.50)
17. ข้อปฏิบัติเบื้องต้นเมื่อเกิดโรคระบาดในฟาร์ม คือ แจ้งโรค ห้ามยานพาหนะหรือบุคคลภายนอกเข้าไปในคอกหรือโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ เว้นแต่เป็นการเข้าไปควบคุมโรค	ถูก	149(37.25)
18. ภายหลังจากการเคลื่อนย้ายสุกรออกนอกสถานที่เลี้ยง ให้ทำความสะอาด ทำลายเชื้อโรคคอกและอุปกรณ์ รวมทั้งพักคอกอย่างน้อย 7 วัน ก่อนสุกรเข้าเลี้ยงใหม่	ผิด	90(22.50)
19. ยานพาหนะที่ใช้ภายในฟาร์มสามารถใช้ร่วมกันกับนอกฟาร์มได้	ผิด	95(23.75)
20. การใช้ฟ่อนปุ๋ยร่วมกับฟาร์มใกล้เคียงไม่เสี่ยงต่อการติดโรคคอตีบแอฟริกาในสุกร	ถูก	150(37.50)
21. เมื่อท่านไปสถานที่เลี้ยงสุกรหรือโรงฆ่าหรือสัมผัสกับสุกรนอกฟาร์ม ท่านต้องงดเข้าฟาร์มของตัวเองอย่างน้อย 5 วัน	ถูก	145(36.25)
22. คอกหรือโรงเรือนหรือสถานที่สำหรับกักสุกรก่อนนำมาเลี้ยงใหม่ มีระยะห่างจากคอกหรือโรงเรือนเลี้ยงเดิมอย่างน้อย 10 เมตร	ผิด	118(29.50)
23. เมื่อฟาร์มของท่านมีสุกรตายโดยไม่ทราบสาเหตุ มากกว่า 2 ตัว ใน 1 วัน ท่านต้องแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ทราบทันที	ถูก	149(37.25)
24. รองเท้าที่ใช้ภายในสถานที่เลี้ยงสุกร สามารถนำออกไปใช้ภายนอกได้	ผิด	105(26.25)
25. เมื่อมีรถรับซื้อสุกรมา จะห้ามเข้ามาในสถานที่เลี้ยงสุกรแต่จะอนุญาตให้คนรับซื้อสุกรสามารถเข้าได้เท่านั้น	ผิด	91(22.75)
26. เมื่อสุกรตาย ท่านมักจะกำจัดซากโดยขุดหลุมฝังดินลึกประมาณครึ่งเมตร และโรยปูนขาว	ผิด	252(63.00)
27. สถานที่ที่เลี้ยงสุกรของท่านอยู่ห่างจากโรงฆ่าสุกรมากกว่า 5 กิโลเมตร	ถูก	144(36.00)

ตารางที่ 3 ทศนคติในการป้องกันและควบคุมโรคคอตีบในสุกร โดยจำแนกเป็นรายข้อ (n= 400)

คำถาม	จำนวนผู้ให้ข้อมูล หน่วย ราย (ร้อยละ)					ระดับทัศนคติ
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
1. ถ้าในฟาร์มมีสุกรป่วยตาย 2 – 3 ตัว จำเป็นต้องแจ้งกรมปศุสัตว์ คำถามเชิง (+) mean±SD = 3.72± 1.04	117 (29.25)	108 (27.00)	128 (32.00)	41 (10.25)	6 (1.50)	บวก (56.25)
2. หากฟาร์มของท่านมีสุกรติดโรคคอตีบในสุกรจะเกิดความเสียหายมาก คำถามเชิง (+) mean±SD = 2.81± 1.02	29 (7.25)	59 (14.75)	156 (39.00)	122 (30.50)	34 (8.5)	ปานกลางและลบ(39.00)
3. ไม่จำเป็นต้องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคป้องกันโรคคอตีบในสุกร กับรถขนอาหารหรือ เจ้าของฟาร์มที่เข้าออกฟาร์มทุกคัน พฤติกรรมเชิง (-) mean±SD = 2.13 ± 1.27	29 (7.25)	33 (8.25)	82 (20.25)	73 (18.25)	183 (45.75)	บวก (64.75)
4. โรคคอตีบในสุกรเป็นโรคที่สามารถป้องกันได้ด้วยวัคซีน คำถามเชิง (-) mean±SD = 3.60± 0.99	88 (22.00)	119 (29.75)	144 (36.00)	43 (10.75)	6 (1.50)	ลบ (51.75)
5. ถ้าพบฟาร์มสุกรข้างบ้านป่วยตายผิดปกติ ต้องแจ้งผู้ใหญ่บ้าน คำถามเชิง (+) mean±SD = 2.78± 1.16	32 (8.00)	78 (19.50)	124 (31.00)	103 (25.75)	63 (15.75)	ปานกลาง (31.00)
6. เศษอาหารสามารถนำมาเลี้ยงสุกรได้ โดยไม่ต้องต้มให้เดือดซ้ำอีกรอบเพราะอาหารปรุงสุก มาแล้ว คำถามเชิง (-) mean±SD = 3.59± 1.08	87 (21.75)	145 (36.25)	103 (25.75)	47 (11.75)	18 (4.50)	ลบ (58.00)
7. ถ้าสุกรที่เลี้ยงป่วยเป็นโรคคอตีบในสุกร จำเป็นจะต้องทำลายสุกรที่เหลือ คำถามเชิง (+) mean±SD = 3.77± 1.16	152 (38.00)	80 (20.00)	102 (25.50)	58 (14.50)	8 (2.00)	บวก (58.00)
8. เมื่อสุกรเริ่มแสดงอาการป่วยต้องรีบขายให้พ่อค้าก่อนที่จะแสดงอาการมากขึ้น หรือตาย เพราะยังสามารถขาย ได้ราคาดีกว่า คำถามเชิง (-) mean±SD = 2.36± 1.05	20 (5.00)	40 (10.00)	81 (20.25)	182 (45.50)	77 (19.25)	บวก (58.00)
9. หากเกิดการระบาดของโรคในรัศมี 1 กิโลเมตร ท่านพร้อมทำลายสุกรทั้งหมดในฟาร์มของ ท่านเพื่อหยุดการระบาดของโรค คำถามเชิง (+) mean±SD = 2.91± 1.24	64 (16.00)	62 (15.50)	88 (22.00)	147 (36.75)	39 (9.75)	ลบ (46.50)
10. การตรวจสอบสถานการณสุกรป่วยตายของฟาร์มต้นทางก่อนซื้อสุกรมาเลี้ยงใหม่ในฟาร์ม เป็นสิ่งที่สำคัญ คำถามเชิง (+) mean±SD = 2.91± 1.24	65 (16.00)	62 (15.50)	88 (22.00)	147 (36.75)	39 (9.75)	ลบ (46.50)

ส่วนที่ 4 พหุติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคคหิวหวัดแอฟริกาในสุกร

พหุติกรรมการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคคหิวหวัดแอฟริกาในสุกร	จำนวนร้อยละของพหุติกรรม	
	ปฏิบัติ	ไม่ได้ปฏิบัติ
1. การใช้ตาข่ายกันยุงหรือนก พหุติกรรมเชิง (+)	38(9.50)	362(90.50)
2. กักหรือแยกสุกรเมื่อมีการนำสุกรเข้ามาใหม่ พหุติกรรมเชิง (+)	65(16.25)	335(83.75)
3. เมื่อมีการจับสุกรเพื่อจำหน่าย ไม่ให้คนพ้อค้าที่รับซื้อเข้ามาในฟาร์ม พหุติกรรมเชิง (+)	55(13.75)	345(86.25)
4. เมื่อมีสุกรภายในฟาร์มป่วยตายจะกำจัดซากสุกรภายในฟาร์มตนเอง พหุติกรรมเชิง (+)	95(23.75)	305(76.25)
5. เปลี่ยนรองเท้าหรือมีอ่างจุ่มเท้าก่อนเข้าคอก/โรงเรือน พหุติกรรมเชิง (+)	71(17.75)	329(82.25)
6. เมื่อรถจากภายนอกฟาร์มเข้ามาภายในฟาร์มหรือโรงเรือนสุกรจะพ่นยาฆ่าเชื้อโรคก่อน เข้า-ออก พหุติกรรมเชิง (+)	314(78.50)	86(21.5)
7. อนุญาตให้บุคคลภายนอกฟาร์มเข้ามาในฟาร์ม เช่น เจ้าหน้าที่ขนอาหาร/อาหารสัตว์/รับซื้อสุกร พหุติกรรมเชิง (-)	326(81.5)	74(18.5)
8. นำเนื้อสุกรหรือผลิตภัณฑ์จากสุกรจากภายนอกมาบริโภคในฟาร์มสุกร พหุติกรรมเชิง (-)	307(76.75)	93(23.25)
9. ไม่ใช้เศษอาหารที่ปรุงสุกในการเลี้ยงสุกรในฟาร์ม พหุติกรรมเชิง (+)	307(76.75)	93(23.25)
10. เมื่อเกิดโรคระบาดในฟาร์ม ไม่นำสุกรทดแทนมาจากแหล่งอื่น พหุติกรรมเชิง (+)	332(83.00)	68(17.00)
11. มีการป้องกันสุนัขจากภายนอกเข้ามาในฟาร์ม พหุติกรรมเชิง (+)	67(16.75)	333(83.25)
12. ใช้น้ำที่ใช้เลี้ยงสุกรเป็นน้ำจากแหล่งน้ำจากภายในฟาร์มเท่านั้น พหุติกรรมเชิง (+)	345(86.25)	55(13.75)
13. ไม่ใช้พ้อพันธุ์หรือน้ำเชื้อจากฟาร์มอื่น พหุติกรรมเชิง (+)	344(86.00)	56(14.00)
14. สุกรที่เข้ามาเลี้ยงใหม่ แยกกักจากสุกรที่เลี้ยงอยู่เดิม พหุติกรรมเชิง (+)	80(20.00)	320(80.00)
15. ไม่นำผลิตภัณฑ์ที่ปรุงโดยเนื้อสุกรจากแหล่งอื่นมาบริโภคในฟาร์มสุกรตลอดเด็ดขาด (+)	354(88.50)	46(11.50)
16. หากภายในฟาร์มมีสุกรเสียชีวิต จะฆ่าแหล่งสุกรที่ตายกันเองภายในคกร์เรือน พหุติกรรมเชิง (-)	346(86.50)	54(13.50)
17. เมื่อพบสุกรตายเฉียบพลันเป็นจำนวนมาก แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทันที พหุติกรรมเชิง (+)	278(69.50)	122(30.50)
18. เศษอาหาร เช่น กับข้าวที่เหลือจากการบริโภคที่นำมาให้สุกร มีการต้มให้เดือดก่อน พหุติกรรมเชิง (+)	29(7.25)	371(92.75)
19. เมื่อฟาร์มข้างๆเกิดโรคคหิวหวัดแอฟริกาในสุกรจะงดเคลื่อนย้ายสุกรแน่นอน พหุติกรรมเชิง (+)	86(21.50)	314(78.50)
20. เมื่อเกิดโรคระบาดในฟาร์มจะแจ้งโรคกับผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ พหุติกรรมเชิง (+)	400(100.00)	0
21. สุกรป่วยฝังสุกรในบริเวณพื้นที่ฟาร์มเท่านั้น พหุติกรรมเชิง (+)	400(100.00)	0
22. ไม่ขายสุกรที่เริ่มป่วย พหุติกรรมเชิง (+)	400(100.00)	0
23. ห้ามยานพาหนะหรือบุคคลภายนอกเข้าไปในคอกหรือโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ พหุติกรรมเชิง (+)	17(4.25)	383(95.75)

5.ระดับความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร

ผลการศึกษาค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร พบว่ามีเพียง 2 ระดับ คือส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 60.00 รองลงมา มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40.00 และจากคะแนนเต็ม 27.00 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ย (median±SE) เท่ากับ 9 ± 0.11 คะแนนต่ำสุด 2 คะแนน และสูงสุด 16 คะแนน ส่วนผลการศึกษาค่าคะแนนทักษะเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร ก็พบว่ามีเพียง 2 ระดับ โดยพบว่าส่วนใหญ่มีค่าคะแนนทักษะเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงสูง คิดเป็นร้อยละ 62 และ 38 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่าจากคะแนนเต็ม 60 คะแนน มีค่าคะแนนเฉลี่ย (median±SE) เท่ากับ 39 ± 0.19 มีคะแนนต่ำสุด 30 คะแนน และสูงสุด 51 คะแนน ขณะเดียวกันค่าคะแนนพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร พบว่าส่วนใหญ่มีค่าคะแนนพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรอยู่ในระดับปานกลางไปจนถึงสูงเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 86.75 และ 13.25 ตามลำดับ (ตารางที่ 5) และมีค่าคะแนนเฉลี่ย (median±SE) เท่ากับ 14 ± 0.079

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และการจำแนกระดับความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร

ประเด็น	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	มัธยฐาน±SE (Median)±SE	Inter quartile range (IQR)	ร้อยละและจำนวนของผู้ให้ข้อมูล แยกตามองค์ประกอบ		
					สูง/บวก	ปานกลาง	ต่ำ/ลบ/
ความรู้	2	16	9 ± 0.11	3	0	40(160/400)	60(240/400)
ทักษะ	30	51	39 ± 0.19	5	27.25(109/400)	72.75(297/400)	0
พฤติกรรม	9	18	14 ± 0.079	2	13.25(53/400)	86.75 (347/400)	0

6.การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่อการป้องกันควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่อการป้องกันควบคุมโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกร โดยใช้การทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีทางสถิติใช้วิธี Spearman's Rank Correlation Coefficient Analysis ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 95 ($p < 0.05$) เนื่องจากข้อมูลตัวแปรทั้ง 3 ไม่ได้กระจายตัวแบบปกติ (non normal distribution) จากการวิเคราะห์พบว่าความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะ ($r = -0.0046$) ในขณะที่ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ($r = 0.055$) และทักษะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม ($r = 0.032$) ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก (รายละเอียดตามตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ค่าสหสัมพันธ์ Spearman's correlation coefficient ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่อการป้องกันโรคหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกร (n=400)

ประเด็น	ความรู้	ทักษะ	พฤติกรรม
ความรู้	1	-0.0046	0.055
ทักษะ	-0.0046	1	0.032
พฤติกรรม	0.055	0.032	1

หมายเหตุ $p < 0.05$

สรุปผลการศึกษาและวิจารณ์

ผลการศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับโรคคหิวแอฟริกาในสุกร พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ในประเทศที่ยังไม่มี การระบาดของโรคมีปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การป้องกันการระบาดของโรคคหิวแอฟริกาในสุกรมีประสิทธิภาพ คือ เกษตรกรต้องมีความรู้เกี่ยวกับโรค โดยรู้ว่าอาการของโรคเป็นอย่างไร และมีอัตราการป่วยตายเป็นเช่นไร (Hadorn and Stärk, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศที่ไม่พบการระบาดของโรคคหิวแอฟริกาในสุกร โดยพบว่าเกษตรกรมีความรู้เรื่องอาการ ป่วยของโรคน้อยมากถึงแม้จะรู้ว่าจะมีการเกิดโรคในประเทศใกล้เคียง (Guinat et al., 2016) ดังนั้นการให้ความรู้ในหัวข้ออาการของโรคก็เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมความรู้เช่นกัน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ เรื่องโรคแก่เกษตรกรให้บ่อยครั้งและสม่ำเสมอยิ่งขึ้น ซึ่งการมีความรู้เกี่ยวกับโรคจะส่งผลทำให้รู้โรคเร็วและรายงานโรคเร็ว ทำให้สามารถควบคุมป้องกันโรคได้อย่างรวดเร็วด้วย ผลการศึกษาครั้งนี้ความรู้รายข้อที่พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ที่น้อยที่สุดเป็นเรื่องเศษอาหารที่จะใช้เลี้ยงสุกรต้องต้มให้เดือด และคนให้ทั่วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 60 นาที และการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อสามารถทำลายเชื้อไวรัสโรคคหิวแอฟริกาในสุกรไม่ได้ทันทีที่มีการจุ่มหรือราด โดยต้องทิ้งไว้อย่างน้อย 30 นาที ในขณะที่ทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคคหิวแอฟริกาในสุกรอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคคหิวแอฟริกาในสุกรก็พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งให้ผลการศึกษาเช่นเดียวกับของณัฐวุฒิ (2563) คือพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรจะมีพฤติกรรม การปฏิบัติระดับปานกลางต่อการป้องกันและควบคุมโรคเช่นเดียวกัน ซึ่งผลการศึกษาทัศนคติรายข้อพบว่าผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่า เศษอาหารที่ปรุงสุกปลอดภัยและสามารถนำมาเลี้ยงสุกรต่อได้โดยไม่จำเป็นต้องต้มให้เดือด และคนให้ทั่วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 60 นาที อย่างไรก็ตามพฤติกรรมต่อการป้องกันและควบคุมโรคคหิวแอฟริกาในสุกร มีการปฏิบัติที่เป็นพฤติกรรมเชิงลบมากที่สุด คือการอนุญาตให้ยานพาหนะหรือบุคคลภายนอกเข้ามาในฟาร์มเพื่อขนส่งอาหารหรือขนส่งสุกรภายในฟาร์ม รองลงมาคือพฤติกรรมการนำเศษอาหารมาเลี้ยงสุกร โดยไม่ต้มให้เดือด และคนให้ทั่วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 60 นาที ก่อนนำมาเลี้ยงสุกร และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมต่อการป้องกันควบคุมโรคคหิวแอฟริกาในสุกร พบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ แต่พบว่าความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำมาก ทั้งนี้หากเกษตรกรมีความรู้เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้มีทัศนคติและพฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและควบคุมโรคกรณีเกิดโรคเพิ่มขึ้นด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รศ.น.สพ. ดร.เจษฎา จิวากานนท์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รศ.น.สพ. ดร. สรรเพชญ์ อังกิติตระกูล คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสพ.ญ.ศุภธิดา ภิศก นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้คำแนะนำและตรวจสอบแบบสอบถาม สพ.ญ.ดร. อรพรรณ อาจคำภา นายสัตวแพทย์ชำนาญการ สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 น.สพ.ชนินทร์ น่วม นายสัตวแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่น ที่ให้คำแนะนำและวิเคราะห์ข้อมูล และเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ปศุสัตว์จังหวัดขอนแก่นทุกท่านที่สัมภาษณ์เกษตรกรเป้าหมาย จนทำให้งานศึกษาวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมปศุสัตว์ 2563. ข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และปศุสัตว์ รายเดือน ปี 2563

<http://ict.dld.go.th/webnew/index.php/th/service-ict/report/340-report-thailand-livestock/>

ณัฐวุฒิ จิระ กฤษติน ทองศรีม่วง 2563. ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกรของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

<http://dcontrol.dld.go.th/webnew/index.php/th/news-menu/2018-08-31-02-35-00/4919-2020-08-28-06-48-39>

กรมปศุสัตว์ 2562. แผนเตรียมความพร้อมเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (Contingency plan) และแนวทางเวชปฏิบัติของโรคอหิวาต์แอฟริกาในสุกร (Clinical Practice Guideline) หน้า 26.

CIDRAP 2009 African Swine Fever. Center for Infectious Disease Research & Policy, Academic Health Center, University of Minnesota. (Access- 12 Jan 10: 10.42)

<http://www.cidrap.umn.edu/cidrap/content/biosecurity/ag-biosec/anim-disease/asf.html>

FAO 2007 African Swine Fever in Georgia. EMPRES WATCH - Emergency Prevention System (June 2007). Food and Agriculture Organization of the United Nations.

Guinat, C., B. Wall, L. Dixon, D.U. Pfeiffer. 2016. English Pig Farmers' Knowledge and Behaviour towards African Swine Fever Suspicion and Reporting. PLoS ONE 11(9): e0161431.

Hadorn, D.C. and K.D. Stärk. Evaluation and optimization of surveillance systems for rare and emerging infectious diseases. 2008. Veterinary research 39(6):57.

OIE 2010 African Swine Fever (Updated: October 2009). Technical Disease Card. Animal Disease Information (Updated:12 Jan 2010). World Organisation for Animal Health, Paris, France. (Access- 13Jan 2010:11.30)

http://www.oie.int/eng/maladies/Technical%20disease%20cards/AFRICAN%20SWINE%20FEVER_FINAL.pdf

OIE 2018 African Swine Fever (Updated: October 2018). Animal health in the World Information on aquatic and terrestrial animal diseases.

<https://www.oie.int/en/animal-health-in-the-world/animal-diseases/african-swine-fever/>.

Taro Yamane 1973. Statistics: an Introductory Analysis. 3rd ed. New York: Harper and Row